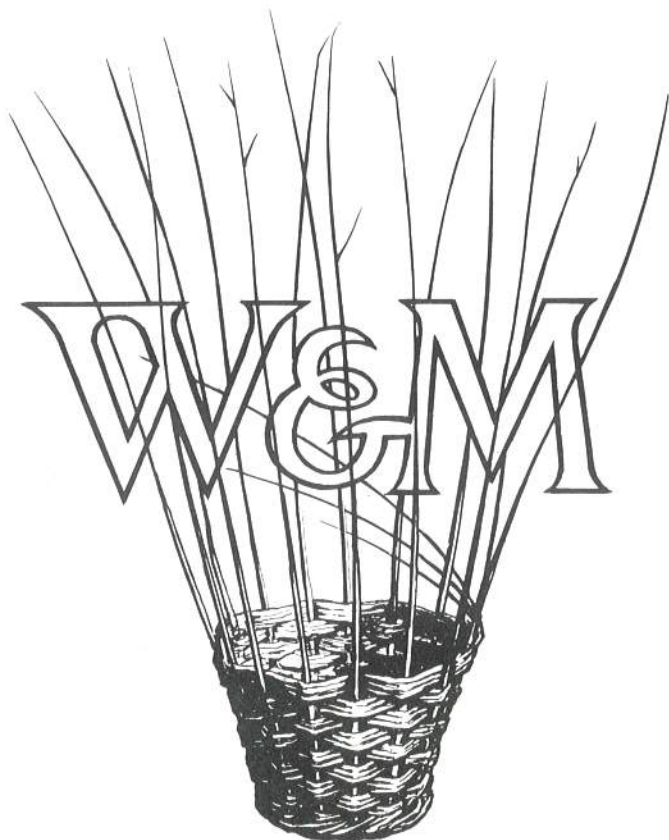

WILG & MAND

1991-1

WILG & MAND

Doelstellingen Stichting Wilg & Mand

- Nieuwe perspectieven zoeken en creëren voor het Nederlandse mandenmaatwerk binnen de potentiële afzetgebieden.
- Behoud van het veelzijdige vlechtvakmanschap: o.a. door het uitgeven van handboeken en het stimuleren van cursussen.
- Behoud van de vakkennis betreffende de griendteelt en bevordering van een goed evenwicht tussen vraag en aanbod.
- Het initiëren en begeleiden van onderzoek/studies binnen het wilgen-mand vakgebied.
- Het via een speciaal fonds aanschaffen van materiaal met een historische waarde: vlechtwerk, gereedschappen, boeken e.d.
- Het interesseren van zoveel mogelijk Nederlanders (incl. de overheid) voor de activiteiten van de Stichting Wilg & Mand.

Minimumdonatie: f 15,- per jaar

Donateurs ontvangen de bulletins gratis

Stichtingsbestuur

Voorzitter : Ch.W. Vink

Secretaris : C. Tutein Nolthenius

Penningmeester: H.P. Verboord

Leden : P. Craenen, P. van den Dool, B. van Halen,
A.D. van 't Hoog, G.M. Pot-van Regteren Altena,
W. Wendrich

Bulletin-redactie:

A.D. van 't Hoog (tel. 05783-1346), G.M. Pot-van Regteren-Altena,
C. Tutein Nolthenius.

Bijdragen voor het bulletin kunt u sturen naar het secretariaat.

Bij voorkeur getypt of in goed leesbaar handschrift.

Redactiesecretariaat, administratie en advertenties:

Van Heemstralaan 35, 6814 KB Arnhem, tel. 085-516507

Penningmeester Stichting Wilg & Mand, Vlijmen:

tel: 04108-12252

Girorekening: 26 95 726

Bankrekening: 41 89 09 083, AMRO Bank, Vlijmen

Uitgave: Wilg & Mand. Verschijnt viermaal per jaar.

Elfde jaargang, 1991 nr. 1

Drukkerij: A.J. van Midden, Dorp 246, Benschop

CURSUSSEN:

Zomercursussen voor 1991 zijn nog niet alle te vermelden. In het Ned. Openl. Museum te Arnhem zijn de volgende data vastgesteld.

Van 22 juli tot en met 26 juli van half tien tot half vijf en een tweede cursus bij voldoende deelname van 26 aug. tot en met 30 aug.

Voor Enkhuizen kunnen nog geen data worden opgegeven. Ook daar willen we graag weer 2 à 3 zomerweken laten plaatsvinden in de vakantie.

In Noordwolde is voorlopig een zomercursus gepland van 19 aug. tot en met 24 aug. (onder voorbehoud). Voor deze cursus is contact mogelijk met het Rotacentrum in Noordwolde, tel. 05613-1885.

Daar worden ook cursussen van één maal per maand in het najaar gehouden. Hiervoor is nog geen datum bekend. Rondom de Rotandagen in de zomer worden ook dagcursussen gepland.

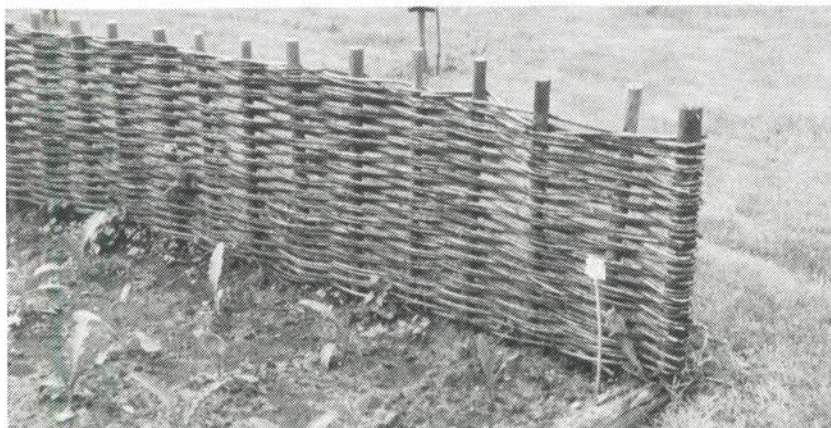
Inclusief materiaal is de dagprijs van een cursus f 45,-, een week-cursusek cursus kost u f 225,-.

Wij zijn blij dat er op het gebied van instructie versterking komt. Als er initiatieven zijn proberen we met onze "beperkte" mogelijkheden hierop in te spelen.

In het voorjaarsnummer van Onze Tuin te Dedemsvaart verscheen een artikel, waarin instructies zijn opgenomen voor het aanbinden met teen en het vlechten van een tuin.

N.a.v. een artikel in Groei en Bloei januari '91 is er voor leden een 5-daagse cursus gestart, één maal per maand in Woubrugge.

De wintercursus van een week in Voorthuizen wordt gevolgd door een herhalingscursus één keer per maand. Deze cursus wordt gegeven door Brand van Rijn, samen met Leen Schinkel.

Een tuin als windschut en als
scheiding tussen twee tuingedeelten

TUUNDAGEN

De basis van dit artikeltje is afkomstig van donateur A. Jansen uit Wolfheze. Hij beschreef de tuundagen van de afgelopen zomer in het Nederlands Openlucht Museum te Arnhem. Dit gebeurde n.a.v. een oproep in het bulletin van Wilg & Mand om te helpen tunen in het N.O.M.

Ik ben zo vrij geweest stukjes uit zijn beschrijving te gebruiken om 2 vliegen in één klap te vangen, nl. zijn beschrijving en mijn aankondiging van komende tuundagen in het voorjaar '91. Anders gezegd: beschrijving van de kortste tuun en de langste tuun van Nederland.

Traditiegetrouw gebeurt het tunen voor kinderen op de wei bij de Zaanse Buurt.

"Rond half elf begonnen de eerste kinderen schoorvoetend te vlechten en na een half uur waren alle helpers (ongeveer 10 personen) druk in de weer om een helpende hand te bieden aan de jeugd.

Het waren 3 warme dagen en vooral de wespen hinderden ons in het onbekommerd vlechten. Rond de vuilnisbakken zwermde deze stekers, waarin kinderen veel zoetheid hadden achtergelaten. Ook een ijsco-kar zorgde voor veel ongemak.

De kinderen en ook ouders konden gezeten gezeten aan een tafel of zittend op een kleed een klein schermpje vlechten van dunne inslag en wat zwaardere stekken. Soms gunden de kinderen zich geen tijd om te wachten tot er een balkje met gaten vrijkwam en werden de stekken zo in de grond gestoken. Honderden kinderen hebben zo een eerste ervaring opgedaan met wilg."

Dit spelen met wilg wordt in het komende vroege voorjaar omgezet in echt werken met wilg. Het N.O.M. bezit nl. een gevlochten omheining om de wei voor het restaurant. De vol met gaten en met lapwerk zittende tuun is nodig aan vervanging toe. De omheinde wei voor het restaurant heeft wel een lengte van 300 m. Van deze afmeting en op deze manier gemaakt, ken ik er geen (de gevlochten geluidswallen buiten beschouwing gelaten).

Ik noem deze tuun "de langste tuun van Nederland". Eind maart, vóór de opening, wordt een begin gemaakt en de werkzaamheden lopen door tijdens de openstelling tot de tuun voltooid is. Er zullen vrijwilligers meehelpen, maar de leiding berust bij Tonny Gerfen en mij.

De wijze van werken is naar voorbeeld van een tuun, afgebeeld in Wilg & Mand bulletin 1990-2 en te vinden in de Mien Ruystuinen te Dedemsvaart. Er wordt gewerkt met driejarig wilgehout en gewolmaniseerde paaltjes. De inspiratie voor deze manier van tunen vond ik bij een tachtigjarige inwoner van Veessen die dit in zijn jeugd heeft beoefend. Een aantal jaren geleden heeft hij op verzoek een tuun gevlochten bij een boerderij van kasteel Vosbergen te Heerde.

De totale hoogte wordt 90 cm en het bijzondere ervan is dat een soort visgraattechniek ontstaat, door eerst één laag naar links te vlechten en een tweede laag naar rechts.

Hopelijk wordt het een trekpleister voor veel bezoek, want dat heeft het N.O.M. nodig.

A.D. van 't Hoog

BOETMANDJE UIT VLAARDINGEN OF SCHEVENINGEN

Het boetmandje is een mandje waarin de vissersvrouwen vroeger de boetnaalden en de garens deden wanneer zij netten gingen boeten.

Het is een klein mandje van heel licht materiaal dat heel goed van topjes (restjes dus) kan worden gemaakt. De bodem is 20x14 cm, gemaakt met 6 stekken en 6 doorleggers. Dit in tegenstelling tot wat in het boekjeje "Ovale Mand" staat waar de bodem met 5 doorleggers is beschreven. Hier kan het prima met 6 want we gaan niet matten, zodat het aantal stekken niet belangrijk is. Aan de ronde kant komen nu aan beide kanten 5 stekken (3 v.d. doorleggers en 2 v.d. stekken die gebogen worden), zodat ze gelijk zijn aan elkaar. Voor de doorleggers is het beter dunne, hele twijgen te nemen. De bodem met topjes verder enkel gevlochten op grootte brengen.

In het mandje komen 28 staken waarbij de middelste doorlegger 2 staken krijgt, de andere 2 maar 1.

De bodemkim is van 3 twijgen, dus vóór 2 en achter 1; beginnend met de toppen dan ruim 1x rond daarna voeten bij voeten steken, alle 3 nog een slag en de rest van de kim als opzetkim gebruiken. Zijn de toppen te dun dan weer 3 toppen bijsteken en daarna bij de voeten weer 3 voeten bijsteken. In totaal 4x rond met de opzetkim.

Het mandje moet 12,5 cm hoog worden tot onder de rand, dus met de bovenkim. De bovenmaat is 28x20 cm.

Het omhoogvlechten gaat met een Hollandse eer die van dunne, niet te lange topjes wordt gemaakt. De inslag wordt stevig aangeklopt, zodat het vlechtwerk dicht wordt. Het materiaal moet zo dun zijn dat men zeker 2x rond moet met de Hollandse eer.

Dan volgt een bovenkim van 3 twijgen met de toppen beginnend en dus weer vóór 2 en achter 1. Men begint zò dat men de voeten eindigt aan een der rechte kanten, dan weer 3 voeten bijsteken en nu de toppen helemaal uitvlechten.

De rand is achter 2, vóór 4 en aan de rechte kant komen 2 kleine oortjes. Het resultaat: een leuk, klein mandje.

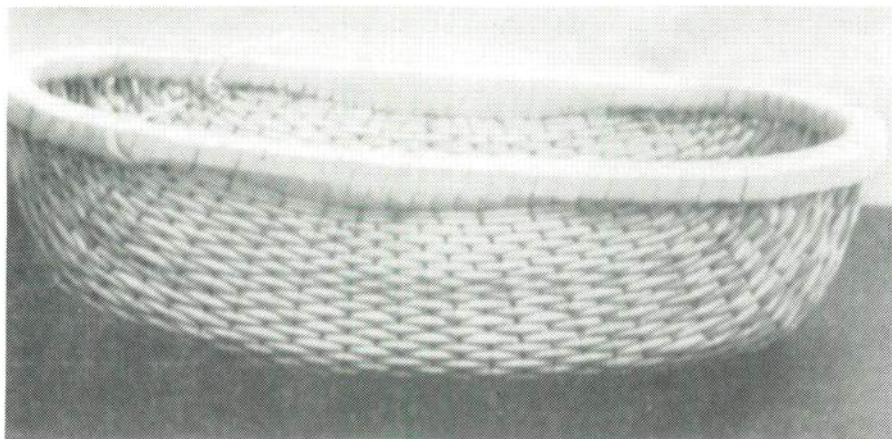
Tonny Gerfen

boetmandje, een klein mandje,
de bovenmaat is 28x20 cm

WANNEN UIT OOST EN WEST

In het blad van onze Engelse zusterorganisatie stond een mandje afgebeeld (afb. 1.).

afb.1. Mandje van de Leicester Education Service (foto the B.A.)

Een medewerkster van een museum in Leicester vroeg zich af hoe het gemaakt kon zijn en waar het vandaan kwam.

Over dit laatste meende ik haar iets te kunnen meedelen. De makelij leek me, voor zover ik het uit de foto en haar beschrijving ("staken van touw!") kon opmaken, dezelfde te zijn als van een Chinese wan in mijn bezit. Wat ik haar daarover kon vertellen leek me de moeite waard om in ons bulletin op terug te komen.

afb.2. Vrouwtje met wan. Aardewerk,
h. 16 cm, China, 595 n.C.

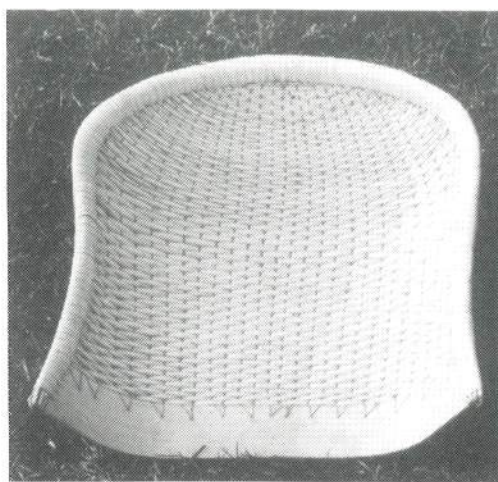
In november 1974 bezochten mijn man en ik in het Rijksmuseum te Amsterdam een tentoonstelling van vondsten uit graven in China. Uit die graven is een schat van de prachtigste voorwerpen te voorschijn gekomen, die uitzonderlijk goed bewaard zijn gebleven. Er is b.v. een aantal rechthoekige mandjes gevonden die, ook wat hun vlechttechniek betreft, precies lijken op de Japanse mandenvaliesjes die in de jaren '20 bij massa's hier werden geïmporteerd en gebruikt.

We zagen o.a. kleine figuurtjes van aardewerk, bezigheden uit het

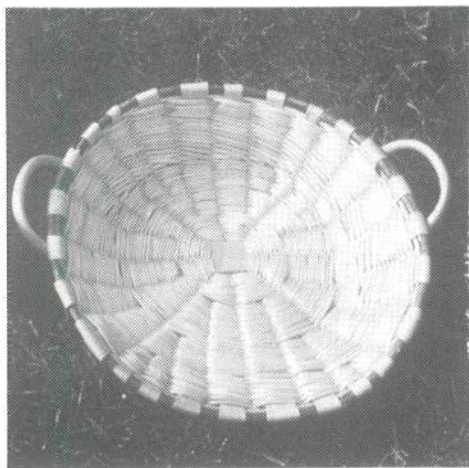
dagelijks leven voorstellend. Eén daarvan, afkomstig uit een graf uit het jaar 595, in Anyang, provincie Honan (om precies te zijn van de generaal Chang Shêng uit de Sui dynastie) trof ons bijzonder: een vrouwtje dat zit te wannen (afb. 2.).

De wan is herkenbaar, duidelijk van een ander model dan onze West-Europese, maar niet minder functioneel. En "wie schetst onze verbazing" toen wij enige minuten later na het verlaten van het museum een precies eendere wan, in natura en gloednieuw!, zagen liggen in de etalage van een winkel van moderne binnenhuiskunst (afb. 3.). We hebben hem onmiddellijk gekocht. Nog steeds vraag ik mij af hoe hij gemaakt is. De witte teen van de "inslag" lijkt ingesnoerd te zijn door het dunne touw van de "schering". Dat wijst natuurlijk op goed geweekte teen, maar waarschijnlijk ook op teen met veel merg. Het touw moet strak gespannen zijn geweest en het werk goed aangeslagen; er valt geen zaadje doorheen.

De voorkant van de wan wordt gevormd door een 4 mm dikke en 6 cm

afb.3. Wan van witte wilgeteen en touw, houten voorrand.
42x42 c, h. 16 cm, China, recent.

afb.4. Zaadwannetje van spaan en witte wilgeteen, oren wilg?, in de rand mogelijk hazelaar?
36x36 cm, br. met oren 42 cm, h. 9,5 cm, Belgisch Loth., 1961

brede rand van een fijne en sterke houtsoort; daarin zijn de touwtjes vastgemaakt. De bovenrand bestaat uit gebundeld teen, aan twee kantten uitlopend in dunne topjes. Alleen aan de hoeken is daar iets van zichtbaar, want de hele rand is omwikkeld met dunne scheen; band is misschien een betere term. Dit is ca 1cm breed en de windingen zijn iets over elkaar heengelegd. Ze zijn door de inslagtenen en door de houten rand heengestoken, waardoor een stevig verband tussen vlechtwerk en rand is ontstaan. Het laatste halve rondje van het vlechtwerk (of moeten we van weefsel spreken met die die schering van gespannen touwtjes?) in de achterwand dus, be-

staat uit zeven matjes van telkens twee dunne teentjes. Daar zal de bundel, die de bovenrand vormt, vastgeknoopt zijn in de einden van de touwtjes.

Hoe de wan zijn stevige en heel zuivere vorm heeft gekregen is met dit al nog niet duidelijk. Ik heb de indruk dat er een binnenvorm aan te pas is gekomen en voor de houten rand misschien ook een buitenvorm, en mogelijk stoom en water om hem zijn gebogen vorm te geven? De gelijkenis met de 1400 jaar oudere vorm is bijzonder treffend.

De andere wan (afb. 4.) is afkomstig uit het aardige, kleine streekmuseum in Virton in Belgisch Lotharingen. Daar werden ambachtelijk gemaakte dingen uit de streek verkocht. Dit was een laatste exemplaar, gemaakt door een wannenmaker uit de omgeving.

Beide wannen hebben het formaat van zaadwannetjes en proefondervindelijk is gebleken dat van beide de vorm volmaakt functioneel is
M.P.

GRIEND-CULTUUR

Beeldhouwers symposium Nederland/Bulgarije De Hollandse Biesbosch 1-15 juni 1991

OPROEP

In het kader van een culturele uitwisseling tussen Bulgaarse en Nederlandse beeldhouwers wordt in de Hollandse Biesbosch (Merwelanden) van 1-15 juni a.s. een beeldhouwers symposium gehouden.

Zeven Bulgaarse en zeven Nederlandse beeldhouwers gaan op die locatie een beeld maken met gebruik van de daar aanwezige natuurlijke materialen, zoals wilgehout, riet en klei.

Aangezien zij weinig of geen kennis hebben van vlechten en de mogelijkheden van wilgehout, zouden zij graag gebruik maken van de grote ambachtelijke kennis die donateurs van Wilg & Mand bezitten. Zij zoeken contact met donateurs die enkele dagen, een week of misschien de gehele periode, willen adviseren en/of assisteren bij het maken van hun creaties.

Getracht zal worden voor goedkoop onderdak te zorgen.

Nadere informatie:

Roel Teeuwen, 01859-12406

Johan Sietzema, 01820-24967

of het secretariaat van Wilg & Mand, 085-516507

De vervaardigde projecten zullen van 15 juli tot 1 november tentoongesteld worden. Een nader bericht over waar dat precies is zal in het volgende bulletin komen.

DE GROOTSTE ??

zan onze donateur de Heer P. Blees ontvingen wij bijgaande foto. De reuzenmand is gemaakt door de Zweed Kaj Karlsson, derde generatie mandenmaker.

De mand is 220 cm hoog en heeft een bovenmaat van 360 cm. Kaj heeft hieraan met zijn gezin 2,5 maand gewerkt, met tussenpozen. De mand werd gebruikt in een TV-programma, gevuld met 10 ton (15.000 liter) chocolade. Zij is opgenomen in het Guinnessbook of Records.

Maar zal dit record lang blijven staan?? Want.....

De andere mand, een gefitste boodschappenmand, is gemaakt door Jean François Helluin en staat in Villaines-les-Rochers. Deze is veel fraaier en strakker van afwerking. Helaas zijn ons hiervan de afmetingen niet bekend, maar hij is, tot aan het hengsel, toch minimaal 160 cm hoog en meer dan 350 cm lang.

In het artikel over "Feinkorbflechtereï" staat over het splijten van wilgetenen te lezen: "Dan wordt hij in drieën of vieren gespleten met een kloofhoutje, beginnend aan de top en dan naar de voet toe. In Engeland gebeurt dit omgekeerd, juist van de voet naar de top."

Dit suggereert, dat het van een plaatselijke gewoonte zou afhangen, welke richting men aanhoudt. Er bestaat echter, zoals altijd wanneer het om techniek gaat, wel degelijk een logische reden voor. Wilgetenen, maar ook tenen of rijzen van andere houtsoorten, kunnen in het algemeen alleen van boven naar beneden worden gespleten. Alleen zo kan het kloofhoutje, de klucht of het mes op de goede weg worden gehouden; m.a.w. zo kan afwijken naar opzij worden voorkomen. Dat heeft te maken met de anatomie van het hout. Maar er zijn uitzonderingen. sommige houtsoorten zijn zo gemakkelijk te kloven, dat het weinig uitmaakt hoe men dat doet. Het gaat altijd wel goed. Dat geldt ook voor enkele wilgeteen rassen. En als van de voet af kloven kan, werkt dat iets gemakkelijker en sneller.

Juist in Engeland heeft men vroeger (rond 1900) veel aandacht besteed aan het selecteren van goede teenrassen; ook rassen voor speciale toepassingen. Men is in dit opzicht de rest van Europa duidelijk een stapje voor geweest. Men beschikt nu over enkele gemakkelijk kloofbare wilgen en die zal de Engelse mandenmaker dus bij voorkeur benutten (of hebben benut) om schenen te maken. De meest bekende is Light French (een cultivar van *Salix triandra*). Maar ook Wellecks (een cultivar van *Salix purpurea*) klooft bijv. erg gemakkelijk. Wanneer een Engelsman (m/v) echter de beroemde Black Maul wil kloven, zal hij/zij dat net als iedereen van boven naar beneden moeten doen.

Voor het op de goede breedte en dikte schaven van schenen gebruikt men in Engeland overigens handzame apparaatjes (maat van een David-schaafje) met verstelbare mesjes. Voor wie weinig met schenen werkt zijn die handiger dan de grote Duitse werktuigen. Helaas worden ze niet meer industrieel gefabriceerd. Voor wie met schenen werkt bestaan er ook kloofmachines en schaafmachines. In Frankrijk zijn er nog verscheidene in bedrijf, onder meer in Fayl-Billot en in Villaines-les-Rochers.

Ben Braster

NOOT VAN DE REDACTIE

Bijgaande reactie op een vorig artikel is zeer welkom en interessant. Het is o.i. niet het laatste wat hierover te zeggen valt. Daarom een oproep van de redactie aan een ieder die zelf ervaringen heeft opgedaan met het kloven van wilgeteen en stok, deze op papier te zetten en aan het secretariaat te zenden. Wij hopen in het volgende bulletin een beeld te kunnen geven van de ervaringen en hoe te handelen bij machinaal- en handkloven, met welke soorten teen en met welke apparatuur.

KINDERSTOELTJE

Een donateur uit Veenendaal toonde ons het hierbij afgebeelde stoeltje. Hij voegde er wat aantekeningen bij die de basis van dit artikel-tje vormen.

Onze donateur noemt het een woonwagen- of zigeunerstoeltje, omdat ze hoofdzakelijk gemaakt èn uitgevent werd door rondtrekkende woonwag-bewoners. Het gebeurde vooral rond W.O.II ('40-'45). Zijn vader leverde hun het benodigde hout voor dit stoeltje.

Omdat er toen geen afbeeldingen zijn gemaakt, is dit stoeltje helemaal vanuit de herinnering ontstaan. Misschien zijn er meer mensen die dit stoeltje herkennen en goede, bruikbare aanwijzingen hebben om dit model zo origineel mogelijk te laten zijn, als er al een "origineel" stoeltje is geweest. Er zijn vele variaties mogelijk, van poppen- tot grote mensenstoel.

Het stoeltje is makkelijk te maken door vlechters en amateurs. Voor het buigwerk van het meerjarig materiaal dient men een ronde vorm als hulpmiddel te gebruiken. De zijwanden kunnen ook van vlechtwerk worden voorzien. Het geheel werd vastgemaakt met spijkers; ook andere verbindingso oplossingen zijn mogelijk. Ook een hoekstoeltje is heel goed mogelijk, door twee aaneengesloten kanten te bewerken.

De zitting van dit model is 30x25 cm en gemaakt van hechthout. Maar een gevlochten zitting van wilgehout of een ronde of ovale vorm in twijg is het proberen waard.

Ik zou naar hartelust kunnen fantaseren en dan is elk model origineel.

Misschien wat voor de donateursdag in het najaar 1991?

Veel plezier ermee.

namens een donateur
A.D. van 't Hoog

In 1929 werd het 25-jarig bestaan van de V.A.N.K. gevierd. In 1904 hadden beoefenaars van 'kunstnijverheid': meubelontwerpers, wevers, pottenbakkers, glasblazers, borduursters, vogels van allerlei pluimage, deze beroepsvereniging opgericht. Op de feestelijke bijeenkomst van 29 november gaf de voorzitter, Mr. J.F. van Royen, een uitgebreid overzicht van de werkzaamheden van de "Vereniging voor Ambachts en NijverheidsKunst" in die 25 jaren.

Interessant is het om daarin de naam van Harm Ellens tegen te komen als mede-oprichter en korte tijd voorzitter, tot zijn vertrek naar Noordwolde, waar hij de eerste directeur van de Rijksrietvlechtschool werd. Ellens was een zeer begaafd en veelzijdig ontwerper, die zich in Noordwolde is gaan toeleggen op het ontwerpen van meubels e.d. van rotting en pitriet.

Een fragment uit Van Royen's feestrede wil ik hier graag citeren. Het valt onder de opsomming van de voordrachten die in de eerste jaren in de ledenbijeenkomsten werden gehouden:

"Een volgende was van den Heer N. van Vliet uit den Haag, die toen in zijn mandenmakerswerk ontwerpen van A.P. Smits verwerkte, met enkele aardige bijzonderheden. Zoo gedacht hij dankbaar wat Koning Willem III door zijn proefvelden op Het Loo en zijn opdrachten voor het rieten meubel had gedaan: het eerste werk dat Van Vliet voor den Koning maakte was een rieten schommelstoel, die zeer sterk moest zijn, omdat de koning zoo wild schommelde, dat houten stoelen het daartegen niet uithielden. De sympathieke spreker verklaarde aan het einde van zijn rede er trots op te zijn, dat de belangstelling voor zijn eenvoudige vak in den kring onzer vereeniging zoo krachtig ontwikkeld is een sterk contrast met het feit, dat toen de spreker huwde zijn aanstaande vrouw geen bruidsmeisjes kon krijgen omdat men een huwelijk met een mandenmaker als een mésaillance beschouwde. Luid applaus".

Tot zover voorzitter Van Royen, over een voordracht gehouden op 25 maart 1905. A.P. Smits moet een ontwerper zijn geweest. De term riet werkt verwarrend, lijkt op werk van rotting en pitriet te slaan; maar de proefvelden op Het Loo moeten wel voor de teenteelt zijn aangelegd; was het de bedoeling van de Koning de nijverheid te stimuleren?

De beschreven opdracht voor het maken van een schommelstoel moet van vóór 1890, het sterfjaar van de Koning-opdrachtgever, dateren. Het bovenstaande herinnert aan de belangstelling die een Engelse voorloper van de V.A.N.K., The Artworkers Guild in London, in 1891 toonde voor het werk van Thomas Okey, de Londense mandenmaker, later professor in het Italiaans. Men vond de kwaliteit van zijn werk hoog genoeg en het ambacht dat hij uitoefende belangrijk genoeg om hem als lid voor te dragen. Later werd hij zelfs voorzitter en het feit dat hij daarmee op de plaats kwam te zitten die eens aan William Morris en Walter Orane, zeer bekende, baanbrekende kunstenaars uit die tijd, gaf hem wel voldoening.

Er blijkt uit dergelijke gegevens dat rond de eeuwwisseling, net als in onze tijd, de belangstelling en waardering voor oorspronkelijke

als in onze tijd, de belangstelling en waardering voor oorspronkelijke ambachten opleefde, niet allen in Nederland. Naar eigentijdse vormgeving, met gebruikmaking van de oorspronkelijke technieken en materialen, werd naarstig gezocht. Dat dit bij voorbeeld voor de weverij en de pottenbakkerij tot een nieuwe ontwikkeling heeft geleid is duidelijk. Of dat voor de mandenmakerij ook zal gelden, moeten wij afwachten.

M.P.

Nederlandsche Tafereelen van Kunsten, Ambachten en Bedrijven.

Honderd jaar geleden!

Stoeltjes, mandjes, fijne mandjes,
Kinderwiegjes, groot en klein,
Opgeschikt met boog en randjes,
Voer ik naar de marktplaats heen.

'k Vent aan alle menschen mandjes,
Koopliën, schippers koopen ze af;
'k Zie ze in lieve Kinderhandjes,
Waar de liefde die aan gaf.

Help mij dan weer mandjes breiden,
Jongens, rekkt mij teenen aan!
Maandag zullen we ons verblijden,
En er weer ter markt meé gaan.

DE MANDENMAKER.

De Mandenmaker maakt van teenen, meestal van berken en wilgenhout, alle soorten van korven en manden; ook vervaardigt hij, zoowel van geschelde, ronde of gespouvene als van ongeschelde teenen: wiegen, vuurmanden, turf- en groenmanden, waschmanden, enz. De teenen, die hij verwerkt, moeten eerst behoorlijk geweekt worden, waartoe hij een groot vat, of, indien hij nagenoeg bij het water woont, een houten vlot neemt.

De gereedschappen, welke hij tot zijn werk gebruikt, bestaan in een groot vat of houten vlot, zoeven genoemd, een hakmes, scherpe messen, en vooral goede en welgesplede handen

Onze donateur Bosch uit Santpoort schreef het volgende:

"Enige tijd geleden kreeg ik een oud exemplaar van de Oprechte Haarlemsche Courant van vrijdag 21 juni 1929 ter inzage, waarin bijgaand artikel over Nederlandsche Tafereelen van Kunsten, Ambachten en Bedrijven."

We plaatsden dit gaarne omdat het laat zien dat er aan de mandenmakerij van 160 jaar geleden en nu niet zoveel veranderd is.

JACQUES VAN SOMEREN

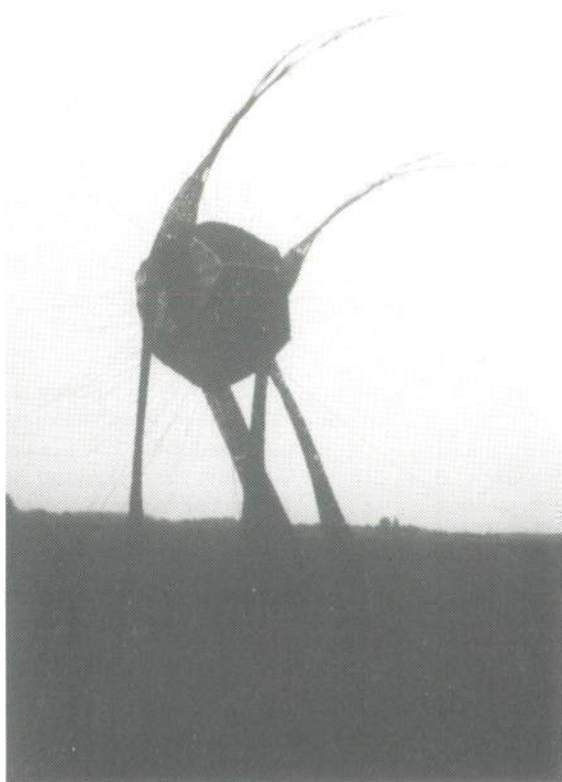
Enige maanden geleden kwam ik toevallig in contact met Jacques van Someren uit waalre. Een beeldend kunstenaar die veel met brons, keramiek en polyester werkte en waarvan tussen 1968 en 1983 een 14-tal exposities te zien zijn geweest, o.a. in Eindhoven, venlo, Gerdop en zelfs in Oberhausen.

Hij kreeg rond 1980 inspiratie om regelmatig gevlochten vijfhoeken aan elkaar te zetten tot een ruimtelijke figuur, een soort pentaëder. Hij wist van vlechten niets af en ging dus naar een mandenmaker. Deze kon niet uit deze opdracht komen. Een mooie vijfhoek vlechten is dan ook bepaald geen eenvoudige opgave.

Maar Jacques keek voldoende op de vingers van de mandenmaker om zelf aan het experimenteren te gaan. Hij raakte begeistert van wilgeteen en vlechten; niet speciaal om manden te vlechten, maar om met het materiaal bezig te zijn, met hele bossen of teen gevlochten tot allerlei figuren. Veelzijdig als hij is blijft hij niet bij beeldende kunst, hij schrijft ook gedichten bij zijn kunstwerken en de wilg is daar vaak onderwerp van.

We zullen in de komende bulletins wat van zijn beeldend en schrijvend werk met wilgeteen en andere materialen laten zien.

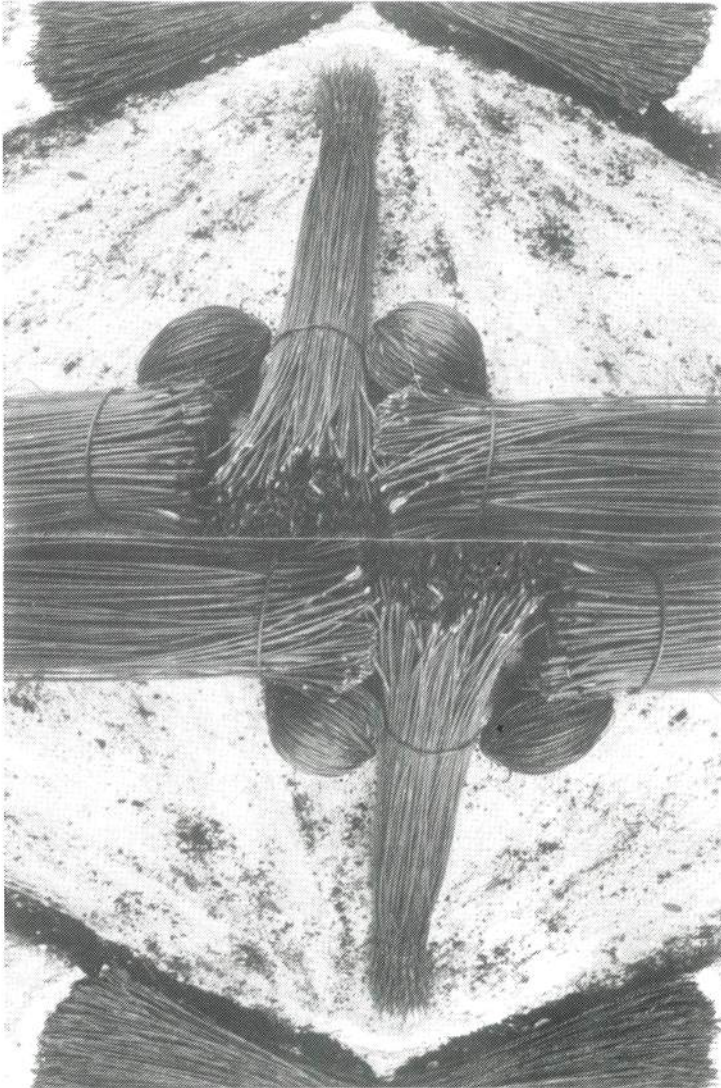
C.T.N.

Pentagon, J.v.S.

Rijshout en Reishout

De wilg als rijshout onder de weg
Reishout op de weg als
stok, kruk, houtenbeen of klomp,
wiel, wagen, boot of slede,
vlot, vlet of vleugel

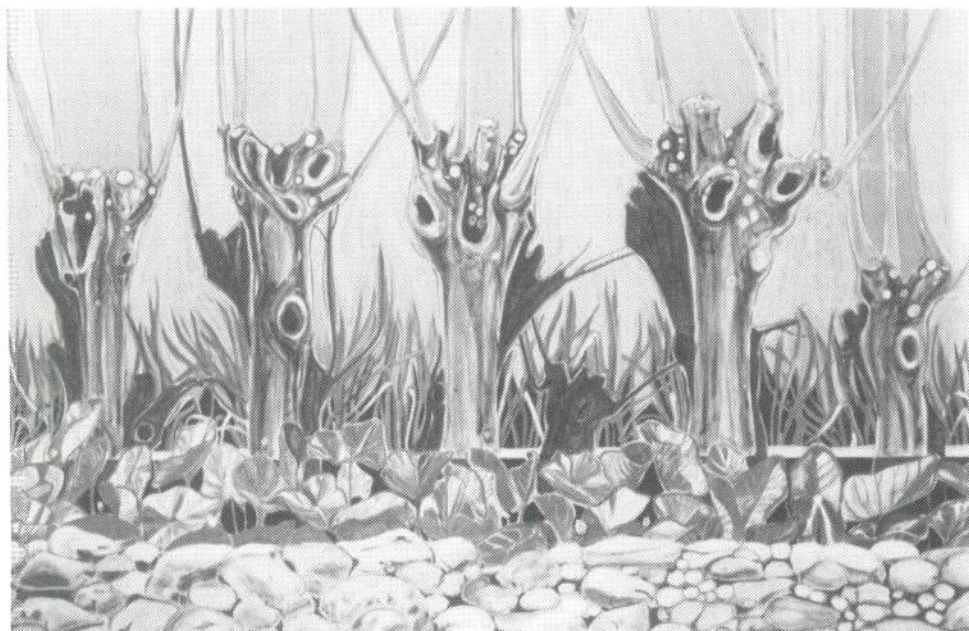

PUCK VAN VLOTEN

Wonend in Zoetermeer, geb. in 1935 in Indonesië, kreeg Puck van Vloten, hoe kan het ook anders in dat polderland, belangstelling voor knotwilgen. Ze maakte, nadat zij uit onze bibliotheek de nodige literatuur over de knotwilg had bestudeerd, een serie schilderijen (acrylverf op hardboard) met de knotwilg als onderwerp. Zij exposeerde hiermee o.a. afgelopen augustus bij de Stichting VVR in Zoetermeer. Helaas zijn wij met ons bulletin eigenlijk altijd te laat om u tijdig van dit soort evenementen op de hoogte te brengen. Daarom toch hierbij enkele reproducties die helaas in zwart-wit zijn en dus niet geheel laten zien wat het werk werkelijk heeft te betekenen. Het gedicht van Jacques van Someren sluit hier goed bij aan.

C.T.N.

KNOTWILGEN

of

Geknot bestaan in 't polderland.
De wilgen die daar staan
rond akkers en het weideland
zijn van hun top ontdaan.

Geen ponderboom of steigerpaal
noch klomp kunnen zij ooit worden
onttopt zijn zij dan telkenmaal
tot leveranciers van bonestaak verworpen.

Zo is de wilg de macht ontnomen
om hemelhoog te groeien
tot rijshout zinkstuk kan 't nog komen
maar het blijft wat onder water knoeien.

Mijn vader een geknotte wilg
die in het polderland bleef staan
en ook onttopt mijn moeders wil
al snel na haar ontstaan.

Uitholling was het lot
hen van bovenaf gegeven
dat werd genoemd de wil van god
dus tragisch is 't gebleven.

Kerstmis, 1990

Jacques Van Someren

NIEUWE DONATEURS VANAF 1991

J.A. Bastiaans	Boijlerweg 135	8392 NE Boijl
H. Benschop	Burg. H.v.d. Bosch- straat 18c	3958 C.D. Amerongen
D. Blom	Hameinde 13	7371 LS Loenen
B. Boekelder	De Voslaan 20	7156 MP Beltrum
J. Bouwmeester	Gasfabriekstraat 7	6971 ZK Brummen
MW. M. van Brink	Maalsteen 14	3738 WH Maartensdijk
M. Butcher	6 Downs Road	Canterbury Kent
		CT2 7A4 Engeland
M. van Dongen	Rozebloemstraat 15a	4921 KD Made
J.C. Eveleens	Stammeerweg 74	1431 EX Aalsmeer
P. van Gestel	Weth. Rozenstraat 19	5087 KJ Diessen
A. Hagemans	Zuivelweg 131	7003 CD Doetinchem
F.J.C. Helmonds	Laanstraat 3 D	1211 HG Hilversum
A. Hermans	St. Adriaanveld 9	2840 Haacht, België
H. Hilberink	Drostlaan 28	8303 ED Emmeloord
H.P.M. Hillegers	Misweg 90	3788 Zussen, België
M. Hovens	Hogeweydt 19	1871 VE Schoorl
J.H. Kettelarij	Schurinklaan 30	7211 DG Eefde
G. Koerhuis	Nijkerkerweg 150	3781 LB Voorthuizen
P.W. van der Kooij	Melkweg 2a	1441 MA Purmerend
J. Mobach	De Steenzager 46	5506 GJ Veldhoven
D. van der Molen	Sprongseweg 1	5447 PK Rijkevoort
A. Radstaak	Zuiderzeestraatweg west 127	8085 AD Doornspijk
Mw. C. Rappoldt	Oosteind 10	8381 BH Vledder
H.J.M. Ridder	Eikenlaan 5	8084 HL 't Harde
Mw. Rijken	Drieboomlaan 77	1624 BC Hoorn
Mw. Roodzant- Tonckens	Oude Kampweg 28	7875 CB Exloo
M. Rutten	Heidehof 14	6591 XE Gennip
P. Sonneveld	Beatrixsingel 7	3341 XA Hendrik Ido Ambacht
A. Stegeman	Groenloseweg 10	7273 PG Haarlo
Mw. F. Tuinstra	Voorweg 144	2716 NK Zoetermeer
A.M.G. Twickeler	Beukenlaan 40	9615 AV Kolham
H.J.M. Vossen	Waatskamp 7	6035 BS Ospel
Mw. M.H.E. de Vries- Serné	Eikelkamp 71	8162 ZK Epe
G. de Wilde	Marjoleinpad 58	2034 ME Haarlem
H. Zelm	Roothweg 6	5964 NS Horst

Selfmade man, J.v.S.

